

sivos para unha tarefa histórica, que aínda está nos comezos cando asistimos a un proceso de urbanización, de relativa industrialización e de regresión demográfica, e cando van alá máis de cen anos desde que principiou o moderno espertar nacional de Galicia, na Europa do XIX. Moitos debémoslle a el a orixe da nosa propia reflexión.

CAMILO NOGUEIRA

LEMBRANDO A XAIME E CRISTINA

Sempre me lembro e nunca o esquecerei o día que coñecín a Xaime Isla e Cristina. Foi ó pouco de casar Fermín e mais eu. Aquel ano de 1950, en xuño, fomos desde Castropol a Vigo para visitar ós amigos que tiña alí Fermín. Entre eles, estaban os Isla, Cristina e Xaime, que nos convidaron a cear na súa casa. Coido que era a primeira que tiñan os dous ó pouco de casaren. Para chegar a ela había que ir por un camiño estreito. Aquela noite acompañábanos Xaime e, xa na casa, agardaba Cristina.

A casiña era sinxela e acolledora. Cristina trouxo nun carriño a cea e sentámonos á mesa. Eu, daquela, era moi tímida e falaba pouco. Xaime conversaba con Fermín e Cristina e mais eu de seguida establecimos comunicación, pois ela é alegre e comunicativa e inspira simpatía e confianza. Eu quedei prendada aquel día daquel matrimonio tan sinxelo que nos recibira com tanto agarimo. Axiña fixemos amizade e con eles coñecín Vigo.

Daquela non se viaxaba tanto coma hoxe. Había poucos coches e malas comunicacóns e a nós, que viviamos

en Castropol, quedábanos algo lonxe Santiago e Vigo; así que tardamos en volver. Na seguinte viaxe que fixemos a Santiago, xa vivían alí Isabel e Ramón Piñeiro e con eles voltamos a Vigo. Entón os Isla xa non vivían naquela casiña onde nos recibiran a primeira vez; trasladáranse a un piso, coido que máis céntrico. A miña lembranza daquela casa somentes é a dunha librería enorme que estaba instalada nun longo pasillo. Cristina sempre nos dicía que non sabía onde ía colocar tantos libros que tiña Xaime, pois cada vez eran más e más.

Conforme pasaba o tempo, o noso cariño por Xaime e por Cristina ía medrando pola fonda simpatía dos dous e polo agarimo con que sempre nos recibían, a parte daquel forte sentimento galeguista común que nos unía áinda máis. Por outra parte, eles tamén, de cando en vez, aparecían por Santiago e entón Isabel Piñeiro chamábanos para dicirnos que Cristina e Xaime estaban alí e que foramos nós pola súa casa para merendarmos todos xuntos. Estas xuntanzas tan agradables repetíanse con frecuencia, sobre todo desde que nós nos trasladamos a vivir a Santiago.

Nunha daquelas veces que fomos a Vigo con Isabel e Ramón Piñeiro, Xaime e Cristina volveran cambiar de casa e daquela acababan de instalarse, xunto con todos os irmáns Isla Couto, en diferentes pisos dun mesmo edificio, para viviren uns cerca dos outros. O piso de Cristina e Xaime tiña, e ten áinda, vistas ó mar, e plantas nos balcóns, que Cristina coida con agarimo. Nese piso foi onde

Xaime conseguiu meter en dous cuartos unhas estanterías moi fermosas, deseñadas por el mesmo, pois é un artista que debuxa moi ben, para ¡por fin!, como di Cristina, ter case todos os libros colocados. Neste piso e na casiña de estilo nórdico que fixeron na praia de Raxó, ten Xaime a súa biblioteca, concebida dun xeito moi orixinal.

Cando no ano 1973 Fermín e mais eu nos trasladamos a vivir a Santiago, recibimos un día a visita na nosa casa, de Xaime, que viñera dar unha conferencia. Aquel día, que quizais el non o lembre, estivo falando moito tempo de diversas cousas, pero sobre todo de Galicia. Era a primeira vez que eu o escotaba falar tan longamente e quedei abraiada, pois estaba descubrindo a personalidade enteira de Xaime, da súa cultura, da súa gran intelixencia, da súa xenerosidade, do moito que levaba pensado sobre Galicia e o que este país podería ter sido. Eu estaba engaiolada escotando e aprendendo. Ás veces parecíame que todo aquello que el dicía con tanto entusiasmo, eran fantasías, utopías dunha persoa idealista que soñaba, como soñabamos todos, cunha Galicia así, como a que el describía con tanto entusiasmo. E o caso é que pensándoo ben, todo aquello que nos estaba dicindo podía ser realidade. El pensaba profundizar neso, para o cal contaba cunha boa preparación intelectual e cultural.

Xaime é un ser moi especial, que sempre traballou e traballa arreo polo ben de Galicia. A súa xenerosidade é moi grande, como sabemos perfectamente todos cantos o

coñecemos. Por outra parte non ten ningún interese en pompas e vaidades; ó contrario, escapa diso, pois non lle interesa máis que o seu traballo calado.

Pensa legar a súa biblioteca, de gran valor nos campos da economía e a socioloxía, e tamén a do seu irmán Ramiro, que foi o seu verdadeiro mestre e a quen todos lembramos con cariño. Con este legado xa fixo unha fundación a carón da Fundación Penzol.

A Fundación Penzol débelle a Xaime, entre outras moitas cousas, conseguir a súa primeira sede no primeiro piso da casa número 22 da rúa de Policarpo Sanz, onde estivo instalada durante moitos anos, ata que pasou a Casa da Cultura, hoxe Casa da Cultura Galega.

Como a familia Isla é moi lonxeva, eu estou moi contenta porque eso quere dicir que Xaime vai vivir moitos anos, ó lado de Cristina. Deste xeito, todos cantos o queremos, que somos moiísimos, poderemos seguir gozando do seu saber, da súa compañía e do seu exemplo de entrega xenerosa a Galicia.

BLANCA PENZOL

XAIME ISLA COUTO, SINEIRO DE FE E DE GALEGUIDADE

Neste libro diranse moitas cousas interesantes sobre a obra de Xaime durante estes primeiros oitenta anos da súa vida. Se resulta case imposible enmarcar o decorrer de calquera persoa, áinda máis neste caso, porque estamos diante dunha vida moldeada por unha actividade creadora con horizontes de utopía. Pero como motor desta actividade soñadora existe unha fonda vida interior, e o que, en ocasións, puidera parecer un soño é ou está en condicións de se converter nunha rigorosa realidade.

A vida de Xaime é un pouco a experiencia dun país, de Galicia. Pouco se podería entender dos seus compromisos humanos, sociais e mesmo relixiosos, sen a proxección de identificación coa súa terra. Penso que se retiramos o fondo de Galicia da vida de Xaime, esta resultaría inintelixible.

Por todas as partes por onde andei recibín testemuños de bondade e de xenerosidade de moitas boas persoas, pero entre as más significativas teño que mencionar o agasallo do encontro con tres homes que realmente “imprimen carácter”, son como unha especie de sacramento